

© MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY,
SLOVENSKÝ NÁRODNÝ ARCHÍV, ŠPECIALIZOVANÉ PRACOVISKO
SLOVENSKÝ BANSKÝ ARCHÍV V BANSKEJ ŠTIAVNICI

SUBSTITUČNÝ BANSKÝ SÚD V UŽHORODE

(1786) 1810 – 1817

inventár

Katarína Olajcová

Banská Štiavnica 2020

ÚVOD

Dejiny substitučných bankých súdov

Predchodcom substitučných bankých súdov boli menšie lokálne banké súdy, ktorých veľké množstvo sa po čase ich fungovania javilo ako prekážka pre centrálné riadenie baníctva. V priebehu roku 1788 sa preto robili pokusy o reorganizáciu bankého súdnictva, ktoré malo v rukách aj veľkú časť banskej správy. Tieto snahy získali definitívnu formu v dekréte Jozefa II. z 31. júla 1788¹.

Týmto dekrétom boli zrušené všetky lokálne banké súdy v Uhorsku. Namiesto nich sa zriadili v sídlach vrchných bankých úradov, kde bola aj väčšia banká prevádzka, tzv. dištriktuálne banké súdy. Na území dnešného Slovenska vznikli dva takéto súdy – v Banskej Štiavnici a v Smolníku. Vo väčších bankých centrách boli namiesto zrušených bankých súdov ustanovené tzv. substitučné banké súdy.

Východoslovenské substitučné banké súdy spadali pod právomoc Dištriktuálneho bankého súdu v Smolníku. Zvláštnosťou je, že Vrchný inšpektorský úrad v Smolníku a Dištriktuálny banký úrad v Smolníku zdieľali rovnaký úradnícky personál. To znamená, že správca Vrchného inšpektorského úradu bol zároveň správcom Dištriktuálneho bankého súdu a príslušní Vrchného inšpektorského úradu boli príslušníkmi aj Dištriktuálneho bankého súdu. Avšak k prerokovávaniu bankosúdnych záležitostí sa priberal odborný znalec bankého práva ako referent.²

Bankosúdne záležitosti sa prerokovávali na samostatných zasadnutiach a písali sa o nich samostatné protokoly. Revízia a prípadné odvolania spadali priamo do kompetencie vyšších uhorských súdnych úradov. Hospodársko-banké a prevádzkové záležitosti sa preberali na vlastných zasadnutiach a zapisovali sa do zvláštnych protokolov. V Smolníku teda boli dve samostatné banké inštitúcie, každá s vlastnou písomnou agendou, hoci úradnícky aparát bol pre oba úrady spoločný.³

Dekrétom Dvorskej komory vo Viedni z 29. decembra 1785, t. j. ešte pred vznikom substitučných bankých súdov, prestal byť Hlavný komorskogrófsky úrad v Banskej Štiavnici a Vrchný inšpektorský úrad v Smolníku apelačným fórom pre bankosúdne záležitosti a túto funkciu preberá Uhorská súdna tabula. Revírnym súdnym fórom sa stáva Septemvirálna súd-

¹ SCHMIDT, Franz Anton. *Chronologisch-systematische Sammlung der Berggesetze 1786 – 1788*. Viedeň : K. k. Hof- und Staats- Aerial- Druckerei, 1837, s. 584 – 607

² BOLERÁZSKY, Vojtech. *Dištriktuálny banký súd v Smolníku (1751) 1788 – 1854 (1857)* (Inventár). Banská Štiavnica : Štátny slovenský ústredný archív, 1964, 1964, s. 2

³ VOZÁR, Jozef et al. *Spravidca po archívnych fondoch III*. Bratislava : Slovenská archívna správa, 1964, s. 81

na tabuľa (Tabula Hungarica septemviralis). V roku 1790 sa stal apelačným fórom pre smolnícku oblasť Hlavný komorskogrófsky úrad v Banskej Štiavnici.

V roku 1816 sa Dvorská komora vo Viedni, ktorá dovtedy okrem iného spravovala baníctvo v Rakúsko-Uhorsku, zmenila na Všeobecnú dvorskú komoru s tromi senátmi: komerčným, komorským a bankským. Podliehala priamo ministrovi financií. Ani táto inštitúcia baníctvo a mincovníctvo dlho nespravovala. Tie v roku 1834 prešli pod právomoc Dvorskej komory pre baníctvo a mincovníctvo.⁴

Prevažná časť súdnej právomoci bola bankských súdom odňatá kráľovským patentom zo dňa 16. februára 1853⁵. Bola to už akási príprava na úplné zrušenie bankských súdov. To sa uskutočnilo 5. júla 1854, kedy vydalo Ministerstvo financií všeobecný bankský zákon, na základe ktorého bola zreorganizovaná celá bankská administratíva⁶. Dovtedajšie dištriktuálne a substitučné bankské súdy boli zrušené a namiesto nich sa zriadili bankské kapitanáty a bankské komisariáty.

Vedúcim substitučných bankských súdov bol bankský sudca. V neprítomnosti bankského sudcu ho zastupoval prvý, prípadne iný prísediaci, a ak nebol prítomný ani jeden z prísediacich, zasadania viedol sekretár alebo zástupca z najbližšieho substitučného bankského súdu. Každý substitučný bankský súd mal taktiež možnosť zamestnať vlastného bankského merača a fiškála⁷.

Substitučné bankské súdy mali oproti ich predchodcom, bankským súdom, obmedzenejšie právomoci. Napriek tomu ich činnosť aj po banskej reforme Jozefa II. mala dve oblasti.

Prvou a dôležitejšou bola činnosť prevádzková a hospodárska (*Belehungs- Cameral- und Politische Gegenstände. Politica oeconomica seu cameralia*). Skladala sa z udeľovania povolení na prieskumné práce, prijímania a potvrdzovania žiadostí o bankské miery, vymeriavania a udeľovania bankských mier a z povolení prerušiť prevádzku. Substitučné bankské súdy sa mali starať aj o to, aby sa v baniach pracovalo. Ak ich majiteľ opustil, mali ich poskytnúť inému záujemcovi. Substitučné bankské súdy mali viesť aj evidenciu bankských diel a ich vlastníkov a zmeny vo vlastníctve aj evidovať. Na žiadosť ťažiarov vydávali súdy potvrdenia o vlastníctve tzv. *Gewährschein*. Substitučné bankské súdy sa starali aj o správne odvádzanie

⁴ MÜNCNER, Eduard: *Vývoj bankského práva na východnom Slovensku*. In: Zborník prednášok z konferencie História a súčasnosť baníctva na Slovensku. Smolník, 1980, s. 87

⁵ *Reichs- Gesetzblatt für das Kaiserthum Oesterreich. Jahrgang 1853*. Viedeň : K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1853, s. 157 – 159

⁶ *Verordnungs-Blatt den Dienstbereich österreichischen Finanzministeriums. Jahrgang 1854*. Viedeň : K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1853, s. 407 – 408

⁷ SCHMIDT, Franz Anton. *Chronologisch-systematische Sammlung der Berggesetze 1788 – 1794*. Viedeň : K. k. Hof- und Staats- Aerial- Druckerei, 1837, s. 8 – 9

urbury a tiež udeľovali povolenia k bankým stavbám na povrchu, ako boli stupy, huty, vodné diela a prevádzkové budovy.

Druhou oblasťou činnosti substitučných bankých súdov bolo riešenie sporných záležitostí (*Berggerichtliche Agenda, negotia, iudicialia*), ak sa týkali bankých mier, údelov, cesií, bankých podielov, práva na užívanie štôlní a šachiet, práv a výsad baníkov, dlhov, miezd, urbury, príjmov z baní, spoločného hradenia výdavkov na prevádzku baní, ťažných strojov, bankých budov, vodných diel, ciest, stúp, hút, hámrov, dielní a všetkého, čo súviselo s bankou a hutnou výrobou⁸.

Zároveň mali ale substitučné banké súdy svoje právomoci obmedzené tak, že pri bankých údeloch a sporoch pôsobili len „instruendo seu informative“, t. j. že vec prijali, vyšetrili a s dobrozdaním odoslali dištriktuálnemu bankému súdu, ktorý vo veci rozhodol a vrátil ju na vybavenie príslušnému substitučnému súdu. Podriadenosť substitučných bankých súdov dištriktuálnemu súdu sa prejavovala aj v tom, že mu predkladali na schválenie protokoly zo svojich pravidelných zasadnutí.⁹

Dejiny pôvodu

Substitučný banký súd v Užhorode vznikol 31. júla 1788 dekrétom Jozefa II. a spravoval banké záležitosti na území celej Užskej župy. Jeho nadriadeným orgánom bol Dištriktuálny banký súd v Baia Mare, Rumunsko. Zákomom zo dňa 26. októbra 1803¹⁰ sa SSU dostal pod správu Dištriktuálneho bankého súdu v Smolníku.

Podľa zachovaných spisov bol v rokoch 1811 – 1813 bankým sudcom tohto súdu Jozef Strobl a v rokoch 1814 – 1816 František Rößner.

SSU bol zrušený 5. júla 1854, kedy došlo k reorganizácii banskej správy. Jeho právomoc prevzal Banký kapitanát v Spišskej Novej Vsi.

Dejiny archívneho fondu

Do archívu Bankého kapitanátu v Spišskej Novej Vsi prešli všetky písomnosti východoslovenských bankých súdov, Dištriktuálneho bankého súdu v Smolníku, substitučných bankých súdov a bankých komisariátov.¹¹ Po zániku menovaného bankého kapitanátu sa písomnosti spomínaných bankých súdov dostali pod správu jeho právneho nástupcu Ob-

⁸ MÜNCNER, Eduard: *Vývoj... c. d.*, s. 84

⁹ VOZÁR, Jozef et al. *Sprievodca... c. d.*, s. 151

¹⁰ SCHMIDT, FRANZ ANTON. *Chronologisch-systematische Sammlung der Berggesetze 1795 – 1806*. Viedeň : K. k. Hof- und Staats- Aerial- Druckerei, 1837, s. 424 – 425

¹¹ CHLEBO, Štefan. *Substitučný... c. d.*, 1966, s. 2 – 3

vodného banského úradu v Spišskej Novej Vsi, ktorý ich postupne po jednotlivých fondoch odovzdal SNA-SBA. Písomnosti archívneho fondu Substitučný banský súd v Užhorode boli prevzaté v roku 1951 bývalým Štátnym slovenským ústredným archívom¹² pod prírastkovým číslom B-70. Fyzický stav fondu je dobrý.

Z hľadiska časového rozpätia nejde o kompletne zachovaný súbor písomností, nakoľko sa z činnosti SSU za obdobie 1788 – 1854 zachovali len registratúrne pomôcky – podacie protokoly o veciach banskokomorských, politických lénnych a súdnych a spisový materiál z rozpätia rokov 1810 – 1816 a jeden spis z roku 1786.

Archívny fond je uložený v dvoch škatuliach, čo predstavuje 0,240 b. m.

Archívna charakteristika fondu a spôsob spracovania

Archívny fond je usporiadaný podľa nižšie uvedeného pertinenčného princípu podľa vecných hľadísk takto:

1. Registratúrne pomôcky
 - 1.1 Podacie protokoly
 - 1.2 Výťahy a kópie výťahov z podacích protokolov
2. Spisy
 - 2.1 Správa súdu
 - 2.1.1 Nariadenia nadriadených orgánov
 - 2.1.2 Správy pre Dištriktuálny banský súd v Smolníku
 - 2.1.3 Účtovná agenda
 - 2.2 Riadenie a správa banských podnikov
 - 2.3 Výkon súdnictva

Archívny fond Substitučný banský súd v Užhorode nie je z hľadiska časového rozpätia kompletne zachovaný súbor písomností, nakoľko sa zachovali registratúrne pomôcky len z rokov 1811 – 1815 a čiastočne z rokov 1810 a 1816 a spisový materiál iba z rokov 1786, 1810 – 1816.

Tento archívny fond pozostáva z dvoch fondových oddelení: *registratúrne pomôcky – podacie protokoly o veciach banskokomorských, politických, lénnych a súdnych a spisy.*

¹² dnes Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Slovenský národný archív, špecializované pracovisko Slovenský banský archív v Banskej Štiavnici

Prvé fondové oddelenie sa delí na dve fondové pododdelenia. V prvom fondovom pododdelení nájdeme len 4 podacie protokoly, ktoré sú spolu so spisovým materiálom uložené v škatuli. Sú usporiadané chronologicky.

Druhé fondové pododdelenie *Výtahy a kópie výťahov z podacích protokolov* sa skladajú z dvoch vecných skupín, ktoré sú usporiadané chronologicky, a taktiež sú spolu so spisovým materiálom uložené v škatuli. Výťahy a kópie výťahov z podacích protokolov sú písané formou úradnej korešpondencie a nie sú kompletne, najmä čo sa týka kópií. Do roku 1812 (po spisovú značku č. 9) sú kópie presnými kópiami spisov, ale po uvedenom roku obsahujú len zoznam vybraných spisových značiek bez regestu.

Pre druhé fondové oddelenie sme použili funkčno-chronologickú schému usporiadania, t. j. usporiadanie na fondové pododdelenia: *Správa súdu*, ktorá sa ďalej delí na tri vecné skupiny, *Riadenie a správa banských podnikov* a *Výkon súdnictva*.

Vo fondovom pododdelení *Riadenie a správa banských podnikov* pod inventárnym číslom 35 sú *torzá spisov nezistiteľného obsahu*, ktoré svojim obsahom nijako nereflektujú činnosť Substitučného banského súdu v Užhorode. Ide o materiál, ktorý tvoril prílohu pravdepodobne buď k prijatým úradným správam, alebo k výťahom a kópiám z podacích protokolov. Poväčšine obsahuje len obmeny týchto vyjadrení: „berie sa na vedomie“, „prijaté bez pripomienok“, „potvrďuje sa prijatie“.

Inventárnou jednotkou registratúrnych pomôcok je jedna registratúrna pomôcka. Inventárnu jednotku spisov a účtovnej agendy tvoria záznamy rovnakého alebo príbuzného obsahu za určité časové rozpätie. Spisy sú v rámci inventárnej jednotky usporiadané chronologicky tak, že v každom roku sú na začiatku zaradené pôvodcom číslované a za nimi chronologicky nečíslované, ale len datované spisy.

Inventárny záznam pozostáva z inventárneho čísla, z roku vzniku spisu, prípadne z časového rozpätia, rozsahu spisov, čísla škatule a stručného regestu, za ktorým sú v zátvorkách uvedené spisové značky spisov spolu s rokom, v ktorom boli vyhotovené.

Spisy sú označené dvomi spisovými značkami.

Prvá z nich, v tvare „číslo“ alebo „N^o číslo“, vyjadruje poradie, v ktorom sa daný spis v danom roku prerokovával, a zároveň jeho umiestnenie v podacom protokole. Táto spisová značka sa zväčša nachádza na zadnej strane spisu v strede jeho vrchnej časti. V prípade niekoľkých náhodných spisov je umiestnená na prednej strane spisu v ľavom hornom rohu.

Druhú spisovú značku, v tvare „číslo“, nájdeme len na spisoch prijatých z nadriadených orgánov. Umiestnená je vždy v pravom hornom rohu na prednej strane spisu a pravdepodobne predstavuje poradie, v akom sa daný spis v danom roku prerokovával.

Pôvodca archívneho fondu evidoval v spisy v chronologickom poradí tak, ako v danom roku vznikli, bez ohľadu na ich obsah.

Spisový materiál je vyhotovený v rukopise a je písaný v prevažnej miere v nemeckom jazyku, menšia časť je v maďarskom a latinskom jazyku.

K archívnemu fondu bol vyhotovený osobný, zemepisný a vecný register. Čísla v registroch predstavujú inventárne číslo.

Možnosti využitia fondu

Archívny fond Substitučný súd v Užhorode, hoci sa z neho zachoval iba zlomok, poskytuje cenné informácie o fungovaní substitučného banského súdu, o stave a prevádzke baní a bankých závodov v Užhorode a okolí na začiatku 19. storočia. Taktiež obsahuje údaje vhodné pre spoznávanie histórie regiónu a baní v okolí Užhorodu a zároveň o prevádzke Železiarskeho závodu grófa Sztaraya vo Vyšných Remetoch. Bádateľ môže tento archívny fond využiť pri štúdiu činnosti substitučných bankých súdov.

Archívny fond usporiadala a zinventarizovala zamestnankyňa Slovenského národného archívu, špecializovaného pracoviska Slovenský banký archív v Banskej Štiavnici Mgr. Katarína Olajcová v roku 2020, ktorá vypracovala aj úvod a čistopis archívnej pomôcky.

Zoznam použitej a odporúčanej literatúry

BOLERÁZSKY, Vojtech. *Dištriktuálny bankský súd v Smolníku (1751) 1788 – 1854 (1857)* (Inventár). Banská Štiavnica : Štátny slovenský ústredný archív, 1964, 65 s.

CHLEBO, Štefan. *Substitučný bankský súd v Spišskej Novej Vsi (1784) 1789 – 1854* (Inventár). Banská Štiavnica : Štátny ústredný bankský archív. 1966. 23 s.

JUCK, Ľubomír et al. *Zborník prednášok z konferencie História a súčasnosť baníctva na Slovensku*. Smolník, 1980, 103 s.

SCHMIDT, Franz Anton. *Chronologisch-systematische Sammlung der Berggesetze 1786 – 1788*. Viedeň : K. k. Hof- und Staats- Aerial- Druckerei, 1837, 607 s.

SCHMIDT, Franz Anton. *Chronologisch-systematische Sammlung der Berggesetze 1788 – 1794*. Viedeň : K. k. Hof- und Staats- Aerial- Druckerei, 1837, 563 s.

SCHMIDT, Franz Anton. *Chronologisch-systematische Sammlung der Berggesetze 1795 – 1806*. Viedeň : K. k. Hof- und Staats- Aerial- Druckerei, 1837, 536 s.

VOZÁR, Jozef et al. *Spríevodca po archívnych fondoch III*. Bratislava : Slovenská archívna správa, 1964, 328 s.

Reichs- Gesetzblatt für das Kaiserthum Oesterreich. Jahrgang 1853. Viedeň : K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1853, 1428 s.

Verordnungs-Blatt den Dienstbereich österreichischen Finanzministeriums. Jahrgang 1854. Viedeň : K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1853, 775 s.

Zoznam použitých skratiek a značiek

č.	– číslo
neč.	– nečíslované
o.	– okres
s.	– strana
SNA-SBA	– Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Slovenský národný archív, špecializované pracovisko Slovenský banský archív
SSU	– Substitučný banský súd v Užhorode

SNA, Slovenský banský archív

SNA, Slovenský banský archív

INVENTÁRNY SÚPIS

1. Registratúrne pomôcky

1.1 Podacie protokoly

inv. č.	rok	rozsah spisov	škatuľa
1.	1811		1
Podací protokol o veciach banskosúdnych.			
2.	1811 – 1813		1
Podací protokol o veciach banskosúdnych.			
3.	1814		1
Podací protokol o veciach politických, lénnych a súdnych.			
4.	1815		1
Podací protokol o veciach politických, lénnych a súdnych.			

1.2 Výt'ahy a kópie výt'ahov z podacích protokolov

5.	1810	1 – 7	1
Výt'ah z protokolu.			
6.	1811	1 – 69	1
Výt'ah z protokolu.			
7.	1812	1 – 44	1
Výt'ah z protokolu.			
8.	1813	1 – 37, 50 – 56	1
Výt'ah z protokolu.			
9.	1814	10, 11, 17, 20 – 61, 64, 68, 69, 75, 76	1
Výt'ah z protokolu.			
10.	1815	1 – 19, 21, 24 – 32, 62 – 65	1
Výt'ah z protokolu.			
11.	1816	1 – 10	1
Výt'ah z protokolu.			

12.	1810	2 – 7	1
Kópia výťahu z protokolu.			
13.	1811	1 – 50, 67 – 69	1
Kópia výťahu z protokolu.			
14.	1812	1 – 20, 23 – 49	1
Kópia výťahu z protokolu.			
15.	1813	1 – 37, 50 – 56	1
Kópia výťahu z protokolu.			
16.	1814	25 – 61	1
Kópia výťahu z protokolu.			
17.	1815	9 – 17, 22, 27 – 38	1
Kópia výťahu z protokolu.			
18.	1816	1 – 3, 11 – 14, 15 – 32	1
Kópia výťahu z protokolu.			

2. Spisy

2.1 Správa súdu

2.1.1 Nariadenia nadriadených orgánov

19.	1811, 1815		1
<i>Nariadenia Dvorskej komory</i>			
Postup platieb v minciach, odklad platieb (5/1811). Činnosť oblátov pre Vojenskú akadémiu Ludoviceum alebo Národné múzeum (7/1811). Vyplácanie: penzií (26/1811); sirotských peňazí (29/1811). Výmena bankoviek (37, 41, 50, 55/1811). Platby desiatkov za bane na zlato, striebro a meď (1671/1815).			
20.	1811	3 – 66	1
<i>Nariadenia Vrchného inšpektorského úradu v Smolníku</i>			
Odmena za objavenie nových ložísk olova (3). Zasielanie vyúčtovaní a výkazov o bankových produktoch (6, 38, 60). Banskí podnikatelia majú poskytnúť pomoc závodom na produkciu medi (8). Administratívne záležitosti (9, 13, 53). Produkcia surového cukru zo šťavy z javo-			

rových stromov (14). Výkup zlata, striebra, medi (15, 21, 59). Tresty pre rôznych príslušníkov vojska (19, 20, 30, 33, 39, 43, 47, 51, 65, 66). Dôraz na morálku úradníkov (25). Služobné dane (27). Finančné záležitosti (28, 34). Výmena bankoviek (46, 62, 64). Regulácia cien pri predaji železa (61).

21. 1812 2 – 48 1
Nariadenia Vrchného inšpektorského úradu v Smolníku

Tresty pre vojenských príslušníkov (2, 11, 19). Výmena mincí (7) a ich razenie (32). Žrebovanie lota (9). Platenie v naturáliách (10). Poskytnutie dreva pre bane (12). Vyplácanie čiastočných splátok (16). Ceny za: pušný prach, soľ (20); meď (41). Zriadenie Banskej správy bane Anna v Rakúsku (21). Riešenie súdnych sporov (22). Oslobodenie bankých pracovníkov od brannej povinnosti (23). Zavedenie tzv. 12 diétnych tried (24). Súkromné vzťahy medzi dlžníkmi a veriteľmi (36). Platby za banký materiál a produkty (40, 48). Lúpež v bankých bytoch (46).

22. 1813 3 – 33 1
Nariadenia Vrchného inšpektorského úradu v Smolníku

Výkupná cena za banké produkty (3). Banké podniky majú zaznamenať svoje pozemky (7). Písomné prísahy prisažných (9). Spolupráca s podozrivými ľuďmi (18). Náklady na cesty, ktoré podnikajú súkromné osoby (25). Pátranie po dvoch tesároch Fridrichovi Augustovi Wetzelovi a Karolovi Fridrichovi Wentzelovi s ich popisom v prílohe (30). Udeľovanie bankých práv, lén a razenie šachiet (33).

23. 1814 25 – 60 1
Nariadenia Vrchného inšpektorského úradu v Smolníku

Výkupná cena: ortuť (25); rudy a kovy (36). Karhanie štátnych a vrchnostenských úradníkov, ktorí idú zlým príkladom ostatným (27). Prieskumné práce a výkazy za ne (28). Vyprodukované železo, jeho spotreba, platba desiatku (37). Výroba zrkadlových skiel z mirabilitu bez potašu (uhličitan draselný) (39). Vyplatenie vdov po bankých pracovníkoch (43, 60). Cesty: služobné (44); do zahraničia (46); úradné (59). Vedenie financií (50). Odstránenie všetkých prekážok pri bankých stavbách (53).

24. 1815 5 – 20 1
Nariadenia Vrchného inšpektorského úradu v Smolníku

Vyplatenie vdovy po hlavnom radcovi (5). Výkupná cena: ortuť (7); zlato a striebro (17, 20). Vytváranie výkazov o produkcii železa a kamenca (12). Vyhotovenie kópie protokolu pre

dvorského radcu Jána Okoličányiho (13). Vystavenie potvrdenia o dodaní bankských produktov (14).

25. 1816 9 – 23 1
Nariadenia Vrchného inšpektorského úradu v Smolníku

Platba desiatkov (9, 10, 23). Vyplatenie vdovy von Hallegovej (22).

26. 1810 – 1815 1
Nariadenia Dištriktuálneho bankého súdu v Smolníku

Zaprotokolovanie nálezu kamenca (1/1810). Zasielanie sumárnych výkazov (4/1810). Používanie šmirgľov (5/1810). Vlastníci bankských práv majú vyhotovovať vyúčtovania za svoje bane (6/1810). Pokyny pre žiadosti o udelenie bankského práva (10, 18/1811) a ich úprava (54/1811). Zaprotokolovanie bankského práva komorského správcu Jozefa Papa von Vásárhely na ložisko kamenca v Nevyckom (32/1811). Vyplatenie haviarov (35/1811). Platba pre Železiarsky závod vo Vyšných Remetoch (52/1811). Oprava sporných strán v protokoloch (5/1812). Zasielanie výkazov: bankských produktov (6, 34/1812); s dlhmi baníkov z Borše (47/1812). Uplatnenie zástupcu šichtmajstra Františka Körnera v banskej jurisdikcii (13/1812). Pátranie po bankských robotníkoch z Hodruše s ich opisom v prílohe (14/1812). Platba daní (17, 31/1812). Zavedenie doby prevádzkového pokoja na železiarsky závod (39/1812). Dodávka rúd (6/1813). Platenie desiatkov (11, 19/1813). Finančné záležitosti (12, 35/1813) Zamestnávanie cudzincov (34/1813). Platby eráru Michalom Ballásom, drevorubačom pre Železiarsky závod vo Vyšných Remetoch (31/1814). Udeľovanie bankských práv (42, 58/1814). Banskí podnikatelia škodiači eráru a baníkom (29/1815).

27. 1810 – 1813 1
Nariadenia Dištriktuálneho bankého súdu v Baia Mare

Zasielanie výťahov z protokolov (7/1810). Platenie desiatku za kamenec (37/1812). Platba desiatku (4, 31/1813). Hradenie v Ťažiarstvách kamenca v Kvasoch a Mukačeve (5, 27/1813). Poslanie kamenca do Úradu pre prepravu soli vo Výloku (22/1813).

2.1.2 Správy pre Dištriktuálny banký súd v Smolníku

28. 1811 – 1816 1

Platba desiatkov (12/1811). Výkazy o bankských produktoch Železiarskeho závodu grófa Sztáraya vo Vyšných Remetoch (16, 17/1811). Správa o udelení bankského práva Jozefovi Papovi von Vásárhely na oblasť Nevycke (24/1811). Doba prevádzkového pokoja pre vybraté štôlne a šachty (33/1812). Sprievodný list k správe o vyhotovovaní ročných výkazov (samotná sprá-

va v prílohe chýba) (38/1812). Spotrebná cena za železo (19. 04. 1812). Preklad potrebných materiálov a dokumentov patriacich do okruhu pôsobnosti SSU (192/1813). Spotreba v železiarskych závodoch patriacich pod SSU (57/1815). Dane za mýto Železiarskemu závodu grófa Sztáraya vo Vyšných Remetoch (61/1815). Ukladanie dokumentov do súdneho spisu (288/1816).

2.1.3 Účtovná agenda

29. 1813 neč. 2
Potvrdenia

Potvrdenie šichtmajstra Františka Rößnera o prevzatí peňazí od kutacieho komisára Strobla.

30. 1811 – 1817 12 + neč. 2
Peňažné výkazy

Ročný výkaz Železiarskeho závodu grófa Sztáraya vo Vyšných Remetoch (12/1811). Banskosúdne dlhy za roky 1803 – 1817 (1817).

2.2 Riadenie a správa banských podnikov

31. 1810 – 1813 2
Rozhodnutia Substitučného banského súdu v Užhorode

Železiarske ťažiarstvo v Užhorode a Železiarský závod grófa Sztáraya vo Vyšných Remetoch má zasielať sumárne výkazy (4/1810). Železiarsky závod grófa Sztáraya vo Vyšných Remetoch má zaslať výročný výkaz banskej produkcie (12/1811). Výber desiatku v Ťažiarstve kamenca v Mukačeve, Ťažiarstve kamenca grófa Karolyiho v Mužijeve a Ťažiarstve kamenca baróna Prenza (45/1812). Železiarsky závod vo Vyšných Remetoch má zaslať sumárny výkaz produktov (29. 09. 1812). Transport kamenca pre potreby Úradu pre prepravu soli vo Výloku (51/1813).

32. 1811 – 1816 2
Prijaté úradné správy

Platba desiatkov (1/1811). Vycestovanie Jána Baildona, nájomcu Železiarskeho závodu grófa Sztáraya vo Vyšných Remetoch, na Moravu (10/1813). Banské podiely v Fridenštólne, ktorá spadá pod Substitučný banský súd v Spišskej Novej Vsi (26/1814). Odchod tovariša Jána Tripsza z práce (45/1814). Výkup kovov Železiarskym závodom vo Vyšných Remetoch (54/1814). Platba za odovzdané železo (19/1815). Ján Ruttner, komorský železiarsky inšpektor, o lesnej oblasti pri obci Červenica (27/1815). Cesta Emanuela Homolača, nájomcu Železiarskeho závodu grófa Sztáraya vo Vyšných Remetoch, do Železiarskeho závodu

v Zakopanom (31/1815). Škoda v bani kňaza Mageroviča (36/1815). Platba dlhov (24. 01. 1815, 27/1816). Prevádzka železiarskych závodov (4, 5/1816). Výkup kovov v Železiarskom závode vo Vyšných Remetoch (6/1816). Platba za desiatok železa (13/1816). Prepúšťanie zamestnancov (20/1816). Použitie pušného prachu v bani Banské (21/1816).

33. 1811 – 1816 2
Žiadosti o udelenie banského práva

Sprievodný list k žiadosti o železnú žilu pri obci Klenová (žiadosť v prílohe chýba) (2/1811). Žily v pohorí Hrunice pri dedine Soľ (4/1811). Sideritová žila v štôlni Reiner (23/1811). Ložisko kamenca v Nevyckom (24/1811). Železná žila v pohorí Hrobište patriacom k dedine Voroškovo (45/1811). Žila Maria-Hilf v Marmarošskej župe (35/1812). Ložisko v pohorí pri Vyšných Remetoch (35/1814). Ložisko železa: pri vrchu nad pohorím Cikere zvanom Baňa (16//1815); pri obci Domaňovce (32/1815); v pohorí Biela hora (33/1815); pri obci Červenica (34/1815); pri dedinách Onokovce a Domanici (35/1815). Železná žila: lokalita Havran (14/1816); pri obci Cigánovce (17/1816); v pohorí Kadubec (19/1816); v pohorí Viničky pri obci Veľké Lazy (16, 30/1816). Kamenná hora pri obci Veľké Lazy (25/1816).

34. 1812 – 1816 2
Žiadosti obyvateľov

Udelenie doby prevádzkového pokoja pre štôlne patriace pod Železiarsky závod v Užhorode (33/1812). Žiadosť, aby úradník Jozef Wenzler Pestler zastupoval Emanuela Homolača (28/1813). Oslobodenie od platby dane za dovážané železo (57/1814). Žiadosť Emanuela Homolača o náhradu banských nákladov (15/1815). Žiadosť haviarov o odpustenie poplatkov (18/1815). Žiadosť Wolfa Kranowitza, pracovníka v hámore, o vyúčtovanie mzdy banských pracovníkov vo Vyšných Remetoch (24/1816).

35. 1810 – 1816 2
Torzá spisov nezistiteľného obsahu.

2.3 Výkon súdництва

36. 1786, 1811 – 1816 2
Podklady k súdnym sporom

Vyjadrenie Kongregácie Gemerskej župy k sporu medzi Katarínou Bialkovičovou na Alžbetou Staberhofferovou (1029/1786). Sťažnosť na klinčiarov Daniela Pfarfa a Jána Banyho za krádež železa (63/1811). Krádež kuriča Martina Komoru (68/181). Sťažnosť na dlhy: pracovníkov vo Švedlári (43/1812); banských pracovníkov Františka Matzuru a Knoblocha

(44/1812); haviara Michaela Vrbovského (90/1812), banského zamestnanca Filipa Nevezetiho (55/1814). Štefan Ričko, župný prisediaci a užský stavebný inšpektor, nedostal zaplatené za železo (23/1813). Prijímanie zamestnancov do Železiarskeho závodu vo Vyšných Remetoch (41/1814). Haviar Martin Hamič nevyplatil sľúbenú mzdu (47/1814). Sťažnosť na Sauermana, šichtmajstra v Železiarskom závode v Snine, ktorý nevystavil príjmové lístky (159, 215/1815). Popis roztláčača vzoriek Antona Salvetera zo Zlatna (8/1816). Peňažný dlh Emanuela Homolača voči mlynárovi Jánovi Vinezsvikovi (29/1816). Potrebné spisy k prenájmu bane na železo v Zámutove neboli Jánom Baildonom poslané (32/1816).

37. 1810 – 1816

2

Spory

Sťažnosť šichtmajstra Jozefa Biedermana na uhliarov Mateja Sohlera a Antona Garsta, ktorí opustili svoje pracovisko (3/1810). Opätovná sťažnosť šichtmajstra Jozefa Biedermana na uhliarov Sohlera a Garsta (11/1811). Dlhy Emanuela Homolača, nájomcu Železiarskeho závodu grófa Sztáraya, voči: fiškálovi Gabrielovi Tikošovi (22/1811); uhliarovi Pavlovi Dudrovi (40/1811). Banský majster Ján Przhoda nedodržel zmluvu o stavbe vysokej pece a skujňovacej vyhne (49/1811). Pozostalosť po kutačovi Mikulášovi Čerskom (1/1812). Dlhy banských pracovníkov (15, 42, 43/1812). Nedodržanie pracovných podmienok v Železiarskom závode grófa Sztáraya vo Vyšných Remetoch (25/1812). Vdova Zuzana Eramiašová opustila svoje deti (28/1812). Spáchanie škôd Jozefom Kreütschom (26/1812). Problémy s dlhopismi Emanuela Homolača (49/1812). Nevyhotovenie koncoročných vyúčtovaní banských závodov (1, 13, 16, 17, 53/1813). Dlhy banských pracovníkov (29, 32/1813, 43, 48, 56, 61/1814, 10/1815). Dvorský radca Ján Okoličányi zadáva neprimerané objednávky (34/1814). Nedodržanie pracovných podmienok majstrom zlievačom Jánom Winklerom (44/1814). Odchod roztláčača vzoriek Antona Salvetera zo služby (49/1814). Násilné odvedenie pracovníka hámra Juraja Čákyho k regrútom (9/1815). Neslušné prejavy úradníka Klementa Waltera (13/1815). Jánom Baildonom zle vyhotovené vyúčtovania manipulácie s bankými produktmi (69/1815). Dvorský radca Ján Okoličányi neplní svoje zmluvné povinnosti (52/1816).

REGISTRE

SNA, Slovenský banský archív

OSOBNÝ REGISTER

Baildon, Ján, nájomca Železiarskeho závodu grófa Sztáraya vo Vyšných Remetoch	33, 37, 38
Ballás, Michal, drevorubač	27
Bany, Ján, klinčiar	37
Bialkovičová, Katarína	37
Biederman, Jozef, šichtmajter	38
Čáky, Juraj, pracovník hámra	38
Čerský, Mikuláš, kutač	38
Dudra, Pavol, uhliar	38
Eramiašová, Zuzana, vdova	38
Garst, Anton, uhliar	38
Hallegová, von, vdova	26
Hamič, Martin, haviar	37
Homolač, Emanuel, nájomca Železiarskeho závodu grófa Sztá- raya vo Vyšných Remetoch	33, 35, 37, 38
Karolyi, gróf	32
Knobloch, banksý pracovník	37
Komora, Martin, kurič	37
Körner, František, zástupca šichtmajstra	27
Kranowitz, Wolf, pracovník v hámre	35
Kreütsch, Jozef, obžalovaný	38
Magerovič, kňaz	33
Matzura, František, banksý pracovník	37

Nevezeti, Filip, banský zamestnanec	37
Okoličányi, Ján, dvorský radca	25, 38
Pestler, Jozef Wenzer, úradník	35
Pfarf, Daniel, klinčiar	37
Prenz, barón	32
Przihoda, Ján, banský majster	38
Ričko, Štefan, župný prísediaci a užský stavebný inšpektor	37
Rohl, Jozef, zamestnanec Železiarskeho závodu vo Vyšných Remetoch	37
Rößner, František, šichtmajster	30
Ruttner, Ján, komorský železiarsky inšpektor	33
Salveter, Anton, roztlkač vzoriek	37, 38
Sauermann, šichtmajster v Železiarskom závode v Snine	37
Sohler, Matej, uhliar	38
Staberhofferová, Alžbeta	37
Strobl, kutací komisár	30
Sztáray, gróf	29, 31, 32, 38
Tikoš, Gabriel, fiškál	38
Tripsz, Ján, tovariš	33
Vásárhely, Jozef Pap von, komorský správca	27, 29
Vinezsvik, Ján, mlynár	37
Vrbovský, Michal, haviar	37
Walter, Klement, úradník	38
Wentzel, Karol Fridrich	23
Wetzel, Fridrich August, tesár	23
Winkler, Ján, majster zlievač	38

MIESTNY REGISTER

Banské, o. Vranov nad Topľou	33
Baňa, vrch, o. Stropkov	34
Biela hora, pohorie, pri meste Užhorod, Ukrajina	34
Borša, o. Trebišov	27
Cikere, vrch pri obci Baňa, o. Stropkov	34
Cigánovce, Ukrajina	34
Červenica, o. Prešov	33, 34
Domanice, Ukrajina	34
Domaňovce, o. Levoča	34
Hodruša, o. Banská Štiavnica	27
Hrobište, pohorie, pri obci Voroškovo, Ukrajina	34
Hrunice, pohorie, pri obci Soľ, o. Vranov nad Topľou	34
Kadubec, pohorie, Ukrajina	34
Kamenná hora, pohorie, pri obci Veľké Lazy, Ukrajina	34
Klenová, o. Snina	34
Kvasy, Ukrajina	28
Morava, Česká republika	33
Mukačevo, Ukrajina	28, 32
Mužijevo, Ukrajina	32
Nevycke, Ukrajina	27, 29, 34
Onokonce, Ukrajina	34
Rakúsko	22

Snina	37
Sol', o. Vranov nad Topľou	34
Spišská Nová Ves	33
Švedlár, o. Gelnica	37
Užhorod, Ukrajina	32, 35
Veľké Lazy, Ukrajina	34
Viničky, pohorie, pri obci Veľké Lazy, Ukrajina	34
Voroškovo, Ukrajina	34
Výlok, Ukrajina	28, 32
Vyšné Remety, o. Sobrance	27, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38
Zakopané, Poľsko	33
Zámutov, o. Vranov nad Topľou	37
Zlatno, o. Poltár	37
župa	
- gemerská	37
- marmarošská	34

VECNÝ REGISTER

baňa	27
- Anna	<i>pozri:</i> Banská správa bane Anna
- drevo	22
- meď	19
- prenájom	37
- striebro	19
- škoda	33
- zlato	19
baník	27
bankovka	19, 21
Banská správa bane Anna	22
cesta	
- služobná	24
- úradná	24
- zahraničná	24
cudzinec	27
cukor	21
daň	21, 29, 35
desiatok	19, 24, 26, 27, 28, 29, 32, 33
dľh	27, 31, 33, 37, 38
dľhopis	38
dľžník	22
doba prevádzkového pokoja	27, 29, 35
drevorubač	27
erár	27
financie	24

fiškál	38
hámor, pracovník	<i>pozri: pracovník – hámor</i>
haviar	27, 35, 37
hradenie	28
inšpektor	
- komorský železiarsky	33
- užský stavebný	37
javor	21
kamenec	25, 27, 28, 32, 34
	<i>pozri aj: Ťažiarstvo – kamenec</i>
klinčiar	37
kňaz	33
komisár, kutací	30
kongregácia	37
kov	24, 33
krádež	37
kurič	37
kutač	38
léno	23
lístky, príjmové	37
lokalita Havran	34
loto	22
Ludoviceum	<i>pozri: Vojenská akadémia Ludoviceum</i>
lúpež	22
majster	
- banský	38
- zlievač	38

materiál, banský	22, 29
meď	19, 22
mince	19, 22
mirabilit	24
mlynár	37
múzeum	<i>pozri: Národné múzeum</i>
mýto	29
mzda	35, 37
náklady	23, 35
Národné múzeum	19
naturálie	22
oblasť, lesná	33
oblát	19
olovo	21
ortuť	24, 25
pec, vysoká	38
peniaze	30
- dlžné	<i>pozri: dlh</i>
- sirotské	19
penzia	19
platba	19, 22, 24 – 28, 33, 35
podiel, banský	33
podnik, banský	23
podnikateľ, banský	21, 27
potaš	24
potvrdenie	25, 30
povinnosť, branná	22
práca, prieskumná	24
pracovník	
- banský	22, 24, 35, 37, 38
- hámor	35

prach, pušný	22, 33
právo, banské	23, 27, 29
prepúšťanie	33
prísazný	23
prísediaci, župný	37
príslušník, vojenský	21, 22
produkcia, banská	32
produkt, banský	21, 22, 23, 25, 27, 29, 32, 38
radca	
- banský	25
- dvorský	25, 38
robotník, banský	27
roztílač vzoriek	37, 38
ruda	24, 27
sklá, zrkadlové	24
soľ	22
spor, súdny	22
správca, komorský	27
stavba, banská	24
striebro	19, 21, 25
súd, substitučný banský	
- Spišská Nová Ves	33
- Užhorod	29, 32
šachta	29
- razenie	23
šichtmajster	30, 37, 38
- zástupca	27
šmireľ	27
štôľňa	29
- Fridenštôľňa	33

štôľňa	
- Reiner	34
- závod, železiarsky, Užhorod	<i>pozri: závod – železiarsky - Užhorod</i>
tesár	23
tovariš	33
ŕažiarstvo	
- kamenec	
- baróna Prenza	32
- Kvasy a Mukačevo	28
- Mukačevo	32
- Mužijevo, grófa Karolyiho	32
- železiarske, Užhorod	32
uhliar	38
Úrad pre prepravu soli vo Výloku	28, 32
úradník	21, 35, 38
- štátny a vrchnostenský	24
vdova	24, 25, 26, 38
veriteľ	22
Vojenská akadémia Ludoviceum	19
vyhňa, skujňovacia	38
výkaz	21, 24, 25, 27, 29, 31, 32, 37
vyúčtovanie	21, 27, 35, 38
záležitosť	
- administratívna	21
- finančná	21, 27
zamestnanec	33, 37
závod	
- banský	38
- produkcia medi	<i>pozri: meď</i>

závod

- železiarsky 27, 33
 - Vyšné Remety 27, 29, 33, 37
 - grófa Sztáraya 29, 31, 32, 38
 - Užhorod 35
 - Zakopané 33

zlato

19, 21, 25

železo

21, 24, 25, 29, 33, 34, 35, 37

žila

- pri dedine Sol' 34
- Maria-Hilf 34
- sideritová, štôlna Reiner *pozri aj: štôlna – Reiner*
- železná 34

Obsah

ÚVOD	3
Dejiny substitučných bankských súdov	3
Dejiny pôvodcu.....	5
Dejiny archívneho fondu	5
Archívna charakteristika fondu a spôsob spracovania	6
Možnosti využitia fondu	8
Zoznam použitej a odporúčanej literatúry.....	9
Zoznam použitých skratiek a značiek	10
INVENTÁRNY SÚPIS	11
1. Registratúrne pomôcky	12
1.1 Podacie protokoly	12
1.2 Výťahy a kópie výťahov z podacích protokolov.....	12
2. Spisy	13
2.1 Správa súdu.....	13
2.1.1 Nariadenia nadriadených orgánov	13
2.1.2 Správy pre Dištriktuálny bankský súd v Smolníku.....	15
2.1.3 Účtovná agenda.....	16
2.2 Riadenie a správa bankských podnikov.....	16
2.3 Výkon súdnictva	17
REGISTRE.....	19
OSOBNÝ REGISTER	20
MIESTNY REGISTER.....	22
VECNÝ REGISTER	24

Názov archívnej pomôcky: Substitučný bankský súd v Užhorode

Značky časti archívnych fondov: SSU

Časový rozsah: (1786) 1810 – 1816

Evidenčné čísla archívnych fondov: 561

Miesto uloženia: Slovenský národný archív, špecializované pracovisko Slovenský bankský archív v Banskej Štiavnici, Radničné námestie 4

Typ archívnej pomôcky: inventár

Počet inventárnych jednotiek: 37

Rozsah sprístupnených archívnych dokumentov: 0,240 b. m.

Autor archívnej pomôcky: Mgr. Katarína Olajcová

Počet strán archívnej pomôcky: 31

Posudzovatelia archívnej pomôcky: Mgr. Helena Dunajová, Mgr. Erika Javošová, PhD.

Archívnu pomôcku schválila Vedecká rada SNA dňa 12.11.2021

Copyright: MV SR, Slovenský národný archív